

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permisuniunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Secția a cincea

CAUZA CHAVDAROV ÎMPOTRIVA BULGARIEI

(Cererea nr. 3465/03)

Hotărâre

Strasbourg

21 decembrie 2010

Definitivă

21/03/2011

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Chavdarov împotriva Bulgariei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a cincea), reunită într-o cameră compusă din Peer Lorenzen, *președinte*, Renate Jaeger, Rait Maruste, Isabelle Berro-Lefèvre, Mirjana Lazarova Trajkovska, Zdravka Kalaydjieva, Ganna Yudkivska, *judecători*, și Claudia Westerdiek, *grefier de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 30 noiembrie 2010,
Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

Procedura

1. La originea cauzei se află cererea nr. 3465/03 îndreptată împotriva Republicii Bulgaria, prin care un resortisant al acestui stat, Atanas Radev Chavdarov („reclamantul”), a sesizat Curtea la 20 ianuarie 2003 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamantul este reprezentat de S. Atanasov, avocat în Baroul din Cherven Bryag. Guvernul bulgar („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, A. Atanasova, din cadrul Ministerului Justiției.

3. La 20 septembrie 2007, președintele secției a cincea a decis să comunice cererea Guvernului. În conformitate cu art. 29 § 3 din convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

În fapt

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamantul s-a născut în 1973 și are domiciliul în Ruptzi.

5. În 1989, acesta s-a mutat împreună cu partenera sa D.I. Aceasta era căsătorită cu un alt bărbat, dar, chiar dacă erau separați, niciunul din soți nu a intentat procedura de divorț.

6. În perioada în care a locuit împreună cu reclamantul, D.I. a născut trei copii: I., născut la 18 februarie 1990, V., născută la 31 octombrie 1995, și T., născută la 22 octombrie 1998. Soțul mamei lor era menționat ca fiind tatăl copiilor în cele trei certificate de naștere, iar copiii îi poartă numele de familie.

7. La sfârșitul anului 2002, D.I. l-a părăsit pe reclamant și pe cei trei copii și s-a mutat împreună cu un alt partener. De la această separare, reclamantul locuiește împreună cu cei trei copii.

8. La 15 ianuarie 2003, cu scopul de a obține recunoașterea paternității, l-a contactat pe S. Atanasov. Acesta l-a informat pe reclamant că dreptul intern nu-i oferea nicio posibilitate de stabilire a relației sale de paternitate cu cei trei copii deoarece prezumția paternității soțului lui D.I. nu putea fi contestată.

9. La 20 ianuarie 2003, reclamantul a introdus o cerere în fața Curții, reclamând încălcarea dreptului său la viața de familie consacrat în art. 8 din convenție și, în special, imposibilitatea de a-și stabili legăturile legale de rudenie cu cei trei copii al căror tată biologic afirmă că este.

II. Dreptul intern și comparat relevant

A. Dreptul intern

10. În dreptul bulgar, stabilirea și tăgada paternității sunt reglementate prin Codul familiei. La momentul introducerii acestei cereri era în vigoare Codul familiei din 1985 (numit în continuare „vechiul cod”). La 1 octombrie 2009, a intrat în vigoare un nou cod al familiei (denumit în continuare „noul cod”) care a preluat majoritatea dispozițiilor celui vechi.

1. Stabilirea paternității

11. În temeiul art. 32 alin. (1) din vechiul cod și al art. 61 (1) din noul cod, soțul mamei este prezumat a fi tatăl copilului născut în timpul căsătoriei și cel mult trei sute de zile după desfacerea căsătoriei.

12. Dreptul intern nu prevede posibilitatea ca un tată natural să stabilească paternitatea unui copil printr-o acțiune în justiție. Cu toate acestea, tatăl natural își poate recunoaște copilul în fața funcționarului de stare civilă (art. 35 din vechiul cod și art. 64 din noul cod).

13. Mama poate introduce o acțiune de stabilire a paternității în termen de trei ani de la nașterea copilului (art. 41 din vechiul cod și art. 69 din noul cod). Această posibilitate este, de asemenea, deschisă copilului în termen de trei ani de la majoratul său (*ibidem*).

14. Legislația bulgară nu permite recunoașterea unui copil sau introducerea unei acțiuni în stabilirea paternității dacă paternitatea a fost stabilită prin prezumția legală de paternitate și aceasta nu a fost răsturnată (art. 43 din vechiul cod și art. 71 din noul cod).

2. Contestarea paternității

15. Potrivit art. 33 din vechiul cod, prezumția legală de paternitate a copilului poate fi contestată în fața instanței fie de către mamă, în termen de un an de la naștere, fie de către soț, în termen de un an după ce a luat la cunoștință de naștere.

16. Noul cod a lărgit cercul persoanelor care ar putea contesta pe cale judiciară prezumția legală de paternitate. Această posibilitate este acum înainte deschisă soțului și mamei, în aceleași termene prevăzute de fostul cod, dar și copilului în termen de un an după majoratul său, adică anul în care are 18 ani împliniți (art. 62 din noul cod). Persoana care pretinde că este tatăl natural al copilului nu dispune de această posibilitate.

3. Plasarea minorilor într-o familie substitutivă

17. Legea privind protecția copilului, adoptată în 2000, autorizează la art. 25 alin. (1) punctul 2 plasarea unui minor într-o familie substitutivă sau sub responsabilitatea rudelor apropiate în caz abandonului continuu de către părinți (*трайно неполагане на грижи*). În temeiul art. 26 din aceeași lege, măsura respectivă poate fi dispusă de către judecătoria la cererea serviciilor sociale, a parchetului sau a părintelui copilului. Până la pronunțarea instanței, serviciile sociale pot plasa temporar copilul într-o familie substitutivă sau la rudele acestuia.

18. Această măsură nu conferă persoanelor responsabile de creșterea copilului drepturi părintești (art. 137 din noul cod). Acestea sunt totuși obligate să crească copilul, sunt autorizate să ceară înapoierea lui dacă acesta părăsește domiciliul și îl pot reprezenta în demersurile administrative privind protecția sănătății, educația și starea sa civilă și pot cere emiterea documentelor sale de identitate (*ibidem*).

19. Art. 29 din Legea privind protecția copilului enumără mai multe circumstanțe în care plasarea copilului ia sfârșit. Printre acestea se află împlinirea vârstei de 18 ani și adoptarea copilului.

4. Adoptia

20. Legislația bulgară prevede două tipuri de adopție. Prima, adopția deplină (*пълно осиновяване*), permite ruperea relației existente între părinți și copil și înlocuirea ei prin relația stabilită între copil și cel care l-a adoptat [art. 61 alin. (2) din vechiul cod și art. 101 alin. (1) din noul cod]. Autoritatea părintească este exercitată de către cel care adoptă copilul, iar instanța care încuviințează adopția dispune administrației de stare civilă să elibereze un nou certificat de naștere care să menționeze ca părinte pe cel care a adoptat copilul [art. 61 alin. (3) din vechiul cod și art. 101 alin. (2) din noul cod]. A doua, adopția simplă (*непълно осиновяване*), are, de asemenea, ca efect transferul autorității părintești către cel care a adoptat copilul, dar fără să rupă totuși legăturile de rudenie dintre cel adoptat și familia sa de origine (art. 62 din vechiul cod și art. 102 din noul cod).

21. În dreptul bulgar, adopția este încuviințată înainte de majoratul copilului și cu condiția ca diferența de vârstă dintre el și cel care l-a adoptat să fie de cel puțin cincisprezece ani [art. 49 și art. 51 din vechiul cod și art. 77 alin. (1) și art. 79 din noul cod]. Este necesar să se obțină, în principiu, acordul părinților pentru adoptarea copiilor lor legitimi [art. 54 alin. (1) din vechiul cod și art. 89 alin. (1) din noul cod]. Cu toate acestea, acordul părinților nu este necesar în caz de abandon al copilului [art. 57 alin. (1) din vechiul cod și art. 93 alin. (1) din noul cod]. În cazul adopției depline, legislația internă solicită și înscrierea prealabilă a celui

care adoptă copilul și a copilului adoptat în registrele respective ale candidaților la adopție și ale copiilor care pot fi adoptați [art. 53b alin. (1) din vechiul cod și art. 82 alin. (1) din noul cod].

22. Un organ administrativ specializat, Consiliul pentru adopții, decide cu privire la oportunitatea de a propune instanței să încuviințeze adopția unui copil de către un anumit candidat în funcție de ordinea înscrierii copiilor care pot fi adoptați și de alte circumstanțe relevante ale cauzei, cum ar fi preferințele candidatului cu privire la adopție sau chiar interesele copilului [art. 57c alin. (3) din vechiul cod și art. 95 alin. (1) din noul cod]. Cu toate acestea, art. 92 alin. (2) din noul cod permite derogarea de la regula preferinței primilor înscriși în cazul plasării unui copil într-o familie substitutivă sau sub responsabilitatea rudelor lui în beneficiul acestora din urmă dacă au avut grijă de copil cel puțin un an de zile.

B. Drept comparat

23. Curtea se află în posesia rezultatelor unei cercetări de drept comparat care acoperă legislația relevantă a douăzeci și patru de țări semnatare ale convenției. Dacă practic toate sistemele de drept intern în cauză recurg la prezumția de paternitate și permit în principiu contestarea paternității legitime, cercetarea demonstrează că nu există o abordare comună a problemei de a ști dacă tatăl biologic trebuie să aibă posibilitatea să exercite acest drept procedural și în ce condiții.

24. În unele țări (inclusiv, în special, Bosnia-Herțegovina, Estonia, Franța, Irlanda, Rusia, Slovenia, Regatul Unit și Ucraina) legislația internă permite tatălui biologic să conteste prezumția de paternitate a copiilor săi naturali chiar și în cazul în care aceștia ar fi integrați social în familia părinților lor legitimi. În alte țări (Germania, Belgia, Spania și Luxemburg), posibilitatea ca tatăl biologic să conteste prezumția legitimă de paternitate este deschisă numai în cazurile în care există o contradicție între realitatea socială și legătura stabilită în mod legal: absența relațiilor sociale și familiale între tatăl legitim și copil (în Germania); *folosirea continuă a stării civile* în beneficiul tatălui biologic (în Spania); *nefolosirea stării civile* pentru tatăl legitim (în Belgia și Luxemburg). În două dintre țările care fac obiectul cercetării (Polonia și Portugalia), posibilitatea de contestare a prezumției legitime de paternitate este deschisă autorităților publice (parchetul) care pot acționa la inițiativa tatălui biologic.

25. Alte organe legislative naționale au optat pentru excluderea tatălui biologic din cercul persoanelor susceptibile de contestare a prezumției legitime de paternitate (Azerbaidjan, Croația, Finlanda, Ungaria, Italia, Letonia, Monaco, Țările de Jos, Slovacia, Elveția) și fără a aduce atingere existenței relațiilor familiale de fapt între tatăl biologic și copiii săi naturali.

În drept

Cu privire la pretinsa încălcare a art. 8 din convenție

26. Reclamantul reclamă imposibilitatea de stabilire a paternității celor trei copii rezultați din uniunea cu fosta sa parteneră. El consideră că această situație aduce o atingere nejustificată dreptului său la respectarea vieții de familie și constituie o încălcare a art. 8 din convenție, care în partea sa relevantă este redactat după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale [...] de familie [...].

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară

pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirii faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

A. Cu privire la admisibilitate

27. Curtea constată că cererea nu este în mod vădit nefondată în sensul art. 35 § 3 din convenție. De asemenea, Curtea constată că aceasta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

(a) Reclamantul

28. Reclamantul arată că este tatăl natural a trei copii rezultați din uniunea cu fosta sa parteneră, toți născuți în perioada coabitării sale cu mama lor și care locuiesc cu el de la separarea cuplului, în 2002. Acesta se plânge că este totuși în imposibilitatea de recunoaștere legală a legăturilor sale cu copii săi naturali.

29. Acesta prezintă Curții certificatele de naștere ale celor trei copii, conform cărora tatăl acestora este soțul fostei sale partenere. Reclamantul reamintește că nu este autorizat să stabilească paternitatea asupra copiilor prin intermediul recunoașterii decât după contestarea filiației lor paterne stabilite, însă Codul familiei nu îi oferă această posibilitate. El concluzionează că, prin jocul dispozițiilor legislative, îi este încălcat dreptul la respectarea vieții de familie. În opinia lui, această situație creează multe probleme de ordin practic, de exemplu imposibilitatea de a obține alocații familiale și asigurări sociale pentru întreținerea și educația copiilor.

30. Mai adaugă că, în situația sa, soluțiile adoptate de legiuitorul bulgar în materie de contestație și de stabilire a filiației paterne au avut ca rezultat neglijarea completă a intereselor copiilor și tatălui biologic, aceștia depinzând de bunăvoința mamei sau a tatălui legitim. El regretă faptul că nici unul, nici altul nu au considerat necesar contestarea filiației stabilite a copiilor, deși aceasta este, în opinia lui, împotriva atât a adevărului biologic, cât și a realității sociale.

b) Guvernul

31. Guvernul respinge argumentele reclamantului. Menționează că filiația paternă a celor trei copii ai D.I. era stabilită prin prezumția legitimă de paternitate, *Pater is est quem nuptiae demonstrant* (tată este cel desemnat prin căsătorie). În opinia lui, această prezumție este soluția cel mai bine adaptată pentru a răspunde necesității de stabilire a legăturii dintre copil și tatăl său și din acest motiv este larg adoptată de diferite legislații europene. În baza concepției conform căreia soții locuiesc împreună și sunt legați prin datoria de fidelitate conjugală, aceasta ar proteja interesul copiilor cuplului.

32. Guvernul observă totuși că legiuitorul bulgar a admis că realitatea biologică poate diferi de filiația stabilită legal și că a prevăzut posibilitatea de inversare a prezumției legitime de paternitate. Soluția pe care a adoptat-o în materie ar viza asigurarea echilibrului just între adevăratele origini și stabilitatea legăturilor de filiație și identitatea persoanelor fizice. Guvernul reamintește astfel că doar un cerc foarte restrâns de persoane este autorizat să conteste filiația paternă prezumată legitimă – mama, tatăl legitim și copilul –, că acțiunea în

justiție poate fi exercitată într-un termen relativ scurt și că există o interdicție de stabilire a unei alte filiații înainte de răsturnarea prezumției respective.

33. Guvernul adaugă că reclamantul avea posibilitatea, în aplicarea legislației interne, să recunoască copiii partenerei sale după răsturnarea prezumției legitime de paternitate a soțului acestei partenere, care putea contesta paternitatea soțului său în termen de un an de la nașterea fiecărui copil. Or aceasta nu a făcut-o.

34. Guvernul consideră că legislația bulgară în materie îndeplinește toate cerințele art. 8 din convenție, în măsura în care asigură în mod echilibrat apărarea intereselor copilului și a părinților legitimi, luând în considerare pe cele ale tatălui biologic. În opinia acestuia, faptul de a permite oricărei persoane care se pretinde tatăl biologic al unui copil să conteste filiația paternă stabilită a acestuia ar echivala cu numeroase ingerințe în viața privată și familială a cuplurilor căsătorie și ar risca să pună în pericol interesele copilului, ale mamei și ale tatălui legitim.

35. Guvernul nu contestă faptele din speță astfel cum fost prezentate de reclamant. Are totuși îndoieli cu privire la existența unei adevărate „vieți de familie” între reclamant și fosta sa parteneră. În opinia lui, existența unei relații lungi și stabilite între D.I. și reclamant presupune existența unor legături de încredere și de respect reciproc între parteneri; manifestarea unei asemenea legături s-ar putea afla în acțiunile de tăgăduire a paternității formulate de mamă în termenele prevăzute de dreptul intern, ceea ce ar fi permis reclamantului să recunoască ulterior copiii al căror tată biologic pretinde că este. În sfârșit, Guvernul adaugă că reclamantul nu a prezentat niciun document care să ateste că copiii locuiesc cu el și că îl recunosc pe el ca tată.

2. Motivarea Curții

a) Principii generale

36. Curtea amintește că art. 8 din convenție are ca obiect esențial protejarea individului împotriva amestecurilor arbitrare ale autorităților publice. El poate genera, în plus, obligații pozitive inerente unei „respectări” efective a vieții de familie. Dacă limita dintre obligațiile pozitive și cele negative ale statului în raport cu art. 8 nu se pretează unei definiții precise, principiile aplicabile sunt totuși comparabile. În ambele cazuri, trebuie să se țină seama de justul echilibru care trebuie păstrat între interesele divergente ale individului și ale societății în ansamblu; de asemenea, în cele două ipoteze, statul beneficiază de o anumită marjă de apreciere (*Keegan împotriva Irlandei*, 26 mai 1994, pct. 49, seria A nr. 290, *Kroon și alții împotriva Țărilor de Jos*, 27 octombrie 1994, pct. 31, seria A nr. 297-C, și *Róžański împotriva Poloniei*, nr. 55339/00, pct. 61, 18 mai 2006).

37. Conform principiilor care emerg din jurisprudența Curții, acolo unde existența unei legături familiale cu un copil este stabilită, statul trebuie să acționeze astfel încât să permită acestei legături să se dezvolte și trebuie să acorde o protecție juridică care să facă posibilă, chiar de la naștere sau cât mai curând posibil după aceea, integrarea copilului în familie (*Kroon și alții*, citată anterior, pct. 32).

38. În ceea ce privește stabilirea legăturilor de rudenie, Curtea a avut deja ocazia de a afirma că „respectarea” „vieții de familie” cere ca realitatea biologică și socială să prevaleze asupra unei prezumții legale care neagă în mod direct atât faptele stabilite, cât și interesele persoanelor respective, fără niciun beneficiu real pentru nimeni (*Kroon și alții*, citată anterior, pct. 40).

b) Respectarea art. 8

39. Curtea arată de la bun început că reclamantul se plânge în mod concret de imposibilitatea de a stabili o legătură de paternitate cu cei trei copii al căror tată biologic afirmă că este. Prin urmare, consideră necesar să se stabilească mai întâi dacă relațiile existente între reclamant și cei trei copii se pot analiza într-o „viață de familie” în sensul art. 8 din convenție.

40. Curtea reamintește, în această privință, că noțiunea de „viață de familie”, astfel cum este interpretată de jurisprudență, nu se limitează la relațiile din cadrul familiei *stricto sensu*, adică la cuplul căsătorit și la copiii lor. Ea înglobează și relațiile dintre partenerii necăsătoriți și dintre aceștia și copiii născuți din această relație (a se vedea *Keegan*, citată anterior, pct. 44 și 45 ; *L. împotriva Țării de Jos*, nr. 45582/99, pct. 35, CEDO 2004-IV), și fără a aduce atingere existenței sau absenței unei legături de rudenie stabilită legal (*Kroon și alții*, citată anterior, pct. 30). Pentru stabilirea existenței unei legături impunând protecția art. 8 din convenție între tatăl biologic și copilul său natural, Curtea ia în considerare factori cum ar fi natura relației dintre părinții naturali, precum și interesul și atașamentul manifestate de tatăl natural față de copil înainte și după naștere [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Nylund împotriva Finlandei* (dec.), nr. 27110/95, CEDO 1999-VI].

41. În speță, Curtea observă că reclamantul a format în 1989 un cuplu cu D.I. și că relația lor a durat până la sfârșitul anului 2002 (supra, pct. 5 și 7). În această perioadă de coabitare, D.I. a dat naștere la trei copii – în 1990, în 1995 și în 1998. Curtea notează că Guvernul nu contestă aceste fapte, dar că exprimă îndoieli cu privire la existența unor legături de încredere și de respect reciproc în cadrul cuplului, pe motiv în special că mama copiilor nu a făcut demersurile judiciare și administrative care ar fi permis reclamantului să-și recunoască copiii (supra, pct. 35).

42. Curtea consideră totuși că lungă coabitare a celor doi parteneri și nașterea a trei copii în această perioadă sunt indicii suficiente pentru a admite existența unei unități familiale *de facto*, în cadrul căreia reclamantul a putut dezvolta legături de afecțiune cu copiii și partenera sa. În această privință, Curtea nu împărtășește poziția Guvernului conform căreia atitudinea pasivă a lui D.I. vizavi de paternitatea legal stabilită a copiilor săi nu se poate explica decât prin absența unei „adevărate vieți de familie” cu reclamantul. Curtea este de părere că mai multe considerente de ordin moral, etic, social sau juridic ar fi putut-o motiva pe mamă să nu inițieze o procedură judiciară de renunțare la paternitate împotriva soțului ei și nu poate specula în această privință.

43. Cât despre perioada de după separarea cuplului, Curtea observă că persoana în cauză a întreprins rapid demersuri pentru a atenua lipsa vreunei legături de rudenie stabilită între el și cei trei copii – în ianuarie 2003, acesta a consultat un avocat în această privință și, la puțin timp după aceea, a introdus cererea în fața Curții (supra, pct. 8 și 9). Aceste fapte, considerate împreună cu afirmația sa conform căreia copiii locuiesc cu el de la separarea cuplului, fac dovada atașamentului său pentru I., V. și T.

44. Guvernul a arătat că persoana în cauză nu a prezentat nici un document care să ateste coabitarea sa cu cei trei copii. Curtea subliniază că, în lipsa oricărei legături de rudenie stabilită legal între cei trei copii – dintre care doi sunt încă minori – și reclamant, orice demers administrativ al celui în cauză în vederea stabilirii domiciliului copiilor la adresa sa sau încercând să obțină certificate în acest sens nu poate fi decât extrem de dificil, chiar imposibil de întreprins. Astfel, ea nu ar putea interpreta în defavoarea reclamantului lipsa unor asemenea documente oficiale.

45. Având în vedere argumentele expuse anterior, Curtea consideră că legăturile ce există între reclamant și cei trei copii al căror tată afirmă că este sunt analizate într-o „viață de familie”, în sensul art. 8 din convenție. Prin urmare, îi rămâne să determine dacă statul pârât

s-a conformat obligației pozitive în virtutea căreia trebuie să permită recunoașterea legală și dezvoltarea acestor legături familiale.

46. Curtea reiterează că statele dispun de o anumită marjă de apreciere pentru a se conforma obligației pozitive astfel încât să asigure respectarea efectivă a vieții de familie (Keegan, citată anterior, pct. 49). În prezenta cauză, capătul de cerere formulat de persoana în cauză privește efectele legislației bulgare în materie de stabilire și tăgadă a paternității cu privire la legătura stabilită între un bărbat și copiii al căror tată biologic afirmă că este. Curtea recunoaște că, în procesul de reglementare în domeniul paternității și a răsturnării acesteia, alegerile pe care le face legiuitorul național sunt dificile de operat și pot fi influențate de considerent de ordin diferit – moral, etic, social sau religios.

47. Ea observă, în acest sens, că datele de drept comparat de care dispune relevă lipsa unei abordări comune în legislația celor douăzeci și patru semnatare ale Convenției în ceea ce privește problema de a ști dacă tatăl biologic trebuie să fie autorizat să conteste paternitatea prezumtivă a copiilor săi naturali. Legislația internă a opt din cele douăzeci și patru de țări permite tatălui biologic să conteste prezumția paternității soțului (supra, pct. 24), în vreme ce în zece alte țări tatăl biologic nu dispune de acest drept procedural (supra, pct. 25). În patru din cele douăzeci și patru de țări în cauză, legiuitorul a optat pentru restrângerea acestui drept al tatălui biologic numai în cazurile în care realitatea socială nu ar corespunde legăturii legal stabilite (pct. 24 supra). În alte două țări, autoritățile publice sunt cele care pot interveni la cererea tatălui biologic și pot eventual contesta paternitatea copiilor săi naturali (supra, pct. 24 *in fine*).

48. În orice caz, Curtea nu se consideră investită în această cauză pentru a se pronunța *in abstracto* cu privire la compatibilitatea cu art. 8 din convenție a alegerilor făcute de legiuitorul bulgar în materie. Nu este de datoria Curții să ia locul legiuitorului național stabilind, de exemplu, dacă este adevărat sau nu, chiar și în ce condiții, persoana care pretinde că este tatăl biologic al unui copil poate fi autorizată să conteste prezumția legitimă de paternitate a soțului mamei. Curtea trebuie totuși să stabilească dacă în speță a fost păstrat un just echilibru între interesele concurente ale întregii societăți și ale persoanelor în cauză.

49. Curtea observă că persoana în cauză locuiește cu cei trei copii, I., V. și T., al căror tată biologic afirmă, încă de la naștere, că este. Ea a concluzionat deja că situația în cauză se analizează într-adevăr într-o viață de familie ce merită protecția prevăzută de art. 8 (supra, pct. 45). Ea constată că în niciun moment de la nașterea copiilor reclamantul nu a fost împiedicat să locuiască cu ei nici de către autorități, nici de către fosta sa parteneră sau de către soțul acesteia. După spusele lui, el își asumă singur responsabilitățile părintești față de cei trei copii de la separarea de mama lor.

50. Curtea subliniază că, în general, scopul contestării prezumției de paternitate de către tatăl biologic este stabilirea relațiilor personale și familiale cu copiii al căror tată este. Or, în prezenta cauză, reclamantul și cei trei copii ai săi au format o familie monoparentală *de facto* și existența acestei familii nu a fost deloc amenințată într-o perioadă de mai mulți ani, și asta în ciuda lipsei oricărei legături stabilite în mod legal.

51. Reclamantul susține că lipsa oricărei posibilități de stabilire a paternității față de cei trei copii a dus la numeroase probleme de ordin practic privind reprezentarea copiilor în fața autorităților. Curtea admite că, în lipsa oricărui document care să demonstreze legăturile de rudenie ale lui I., V. și T. cu cel în cauză, demersurile administrative legate de educația și creșterea copiilor au ridicat cu certitudine dificultăți. Ea observă totuși că dreptul intern ar oferi reclamantului posibilități de atenuare a acestor inconveniente.

52. Curtea notează că persoana în cauză ar fi putut cere serviciilor sociale să-i plaseze temporar pe copii sub responsabilitatea sa în calitate de rudă apropiată a minorilor abandonați de părinții lor legitimi și că ar fi putut cere acestora, chiar parchetului, inițierea unei proceduri

de plasare judiciară (supra, pct. 17). Dacă este adevărat că o eventuală decizie în favoarea sa nu i-ar fi conferit reclamantului drepturile părintești, nu rămâne decât faptul că o asemenea decizie i-ar fi permis să acționeze în legalitate în numele copiilor și în interesul lor în fața administrației statului. Această decizie i-ar fi permis, de asemenea, să ceară autorităților să-i regăsească și să-i încredințeze copiii dacă aceștia au plecat de la domiciliul familial fără permisiunea sa. Or, persoana în cauză nu a indicat că ar fi întreprins vreun demers în acest sens.

53. Se pare că dreptul intern nu priva reclamantul de orice posibilitate de stabilire a unei paternități legale cu cei trei copii. Până la abrogare, fostul Cod al familiei permitea celui în cauză să candideze pentru adopția celor trei minori, iar sub regimul noului cod, poate cere adopția celor 2 copii mai mici (supra, pct. 20 și 21). De asemenea, se pare că, sub cele două regimuri menționate, acordul părinților legitimi pentru adopția celor trei copii nu era solicitat, dat fiind că mama i-a abandonat și tatăl lor legitim nu și-a manifestat interesul în privința lor (supra, pct. 21). Curtea observă, în această privință, că până și adopția simplă ar fi avut ca efect transferul autorității părintești la reclamant și ar fi creat legături recunoscute juridic între persoana în cauză și I., V. și T. (supra, pct. 20). O eventuală adopție deplină ar fi înlocuit în întregime legătura deja stabilită dintre copii, iar reclamantul ar fi fost trecut ca fiind tatăl copiilor pe certificate lor de naștere (*ibidem*).

54. Este adevărat că o eventuală procedură de adopție ar fi necesitat o serie de demersuri administrative și judiciare și că nu era garantat deloc faptul că reclamantul ar fi obținut câștig de cauză în urma unui asemenea demers. Curtea observă că aceleași considerente ar fi fost valabile pentru o procedură de tăgadă și de stabilire a paternității dacă dreptul intern ar fi prevăzut o asemenea posibilitate pentru cel în cauză. Cu toate acestea, Curtea nu poate să speculeze asupra inițierii unei eventuale proceduri de adopție. Ea observă totuși că, aparent, reclamantul nu a luat în considerare oportunitatea de a cere adopția copiilor și că nu a furnizat nici un element care să demonstreze că ar fi întreprins vreun demers în acest sens.

55. Curtea observă că atribuțiile discreționare ale autorităților interne de a legifera în domeniul rudeniei și al relațiilor dintre părinți și copiii lor a fost folosită pentru a asigura apărarea intereselor copiilor. Dreptul intern prevede măsuri care permit celor trei copii I., V. și T. să beneficieze de drepturilor lor sociale (supra, pct. 18), iar noul cod al familiei prevede posibilitatea ca aceștia să conteste, dacă doresc, prezumția de paternitate a soțului mamei lor (supra, pct. 16).

56. Curtea a putut constata că reclamantul și cei trei copii al căror tatăl biologic afirmă că este au format o familie monoparentală *de facto* și că existența acestora nu a fost amenințată în niciun moment nici de autorități, nici de mama sau tatăl prezumtiv al copiilor. Curtea a reținut, de asemenea, marja de apreciere încredințată statului în reglementarea relațiilor de rudenie și a constatat că nu exista un consens la scară europeană privind problema dacă legislația internă trebuia să permită tatălui biologic să conteste prezumția de paternitate a soțului. În speță, chiar dacă reclamantul nu poate introduce o acțiune în contestarea paternității celor trei copii, Curtea constată că dreptul intern nu îi privea de posibilitatea de a stabili o legătură de paternitate față de aceștia sau de a atenua inconvenientele de ordin practic produse de lipsa unei asemenea legături. Dat fiind că nu s-a demonstrat că s-ar fi folosit de aceste posibilități, Curtea nu ar considera autoritățile statului responsabile de pasivitatea reclamantului. Respectarea intereselor legitime ale copiilor a fost de asemenea asigurată de legislația internă. Reiese că justul echilibru dintre interesele societății și cele ale persoanelor respective nu a fost încălcat în prezenta cauză. Prin urmare, nu s-a încălcat art. 8 § 1 din convenție.

Pentru aceste motive, Curtea, în unanimitate,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că nu a fost încălcat art. 8 din convenție;

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 21 decembrie 2010, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Claudia Westerdiek
Grefieră

Peer
Președinte

Lorenzen